עדים זוממין דממונא הוא. דכל המשלם יותר על מה שהזיק גרון לפל ומשלומי מרובה ומשה קרי קנס כדלקמן בהך פירקין (ד' טו:) וכגון כל דבר קבוע המחור בתורה גרון ממשים של תוסף ומפתה ומהה של מוגיח אם רע כולהו הוי קנסא אבל מידי אחריני ממונא: **סבר לה כר"ע.** לחמר בפ' מכות (ד' ג.) **עדים זוממין** אין משלמים על פי עצמן כגון אם הוזמו בב"ד זה אחר זה ולא הספיק בעל דין להעמידן דדין ולתובעין והלכו למקום אחר והוזמו אם בב"ד ואחרו הוזמו בבית דין של פלוני פטורין לגמרי קנסא הוא ומודה בקנס פטור: **אי ר"ע ניחני תרי גווני שור.** להא לר"ע יש חילוק בין משלומין של שור לחזיק שור דלא משלם אלא מהי נזק למשלומי שור לחזיק אדם תנן לקמן בפ' המניח (דף נב.) ר"ע אומר כו': **ממזר.** אם אבל אדם בשור אם ואם באדם ושמו ב"ד אבל אחבל שור בחדם שבאדם יותר על משלם שבשור, בעל השור משלם שבחדם אחד ממזר ואחד נתין ואחד ישראל ואחד בן גרושה ובת חלוצה ואין גולין לערי המקלט ואין משלמין כופר ואין נמכרין בעבד עברי. משום ר' עקיבה אמרו אף אין משלמין על פי עצמן. פרי' תבריה ר' עקיבה לגזיזיה, שיבר כלי זיינו שלוחם בהן. כלומר א) חזר בו, דתניא ר' עקיבה אומר יכול ישלם מן העלייה כו', זה בפ' המניח את הכד. פי' מסור המוסר את חבירו לגוים וננעש. או מסר ממון חבירו לגוים, אם יש עדים חייב לשלם. ודין מן השוטן טענת מסור ואין לו ראייה אני עתיד לפרשו במקומו בפ' הכונס צאן לדיר. אשבחן הני אבות נזיקין כ"ו בהדי מסור ומפגל. ואית בהו ממונא וקנסא. והזק בידים והזיקא דאתי ממילא. ואית בהו ממונא דאתי לידיה בהיתרה וממונא דאתי לידיה באיסורא. ואית בהו נמי היזק ניכר והיזק שאינו ניכר. ואית בהו דיבור שיש בו מעשה, המוציא שם רע. ודיבור שאין בו מעשה שוויה מעשה, עדים זוממין. ודיבור שאין בו מעשה, מסור. **והני** אבות תולדותיהן כיוצא בהן בר מתולדה דרגל בחצי נזק צרורות דהילכ' גמרי לה, ואמאי קרי ליה תולדה דרגל לשלם מן העלייה. וכולן מועדין הן מתחילתן בר מן הקרן. ושן ורגל ברשות הרבים פטורים דאורחייהו הוא ב). **אמר ר' אבהו** כולן כאבות הן לשלם בממטב. מאי טעמא, אמר אביי אתייא תחת נתינה ישלם בסף. פי' **לא השור כהרי המבעה כו'.** כיון דקיימ' לן היזק שאינו נכר שמיה הזק ושייכי כולהו בכלל נזק. פי"ס **לא השור כהרי המבעה כו'. אמר רבא** **דבפ' הממיח** (לקמן דף נג.) **תני בהדיא** ר"ע **לגזיזיה.** אין לפרש לחזר בו מדקתני שמשלם מגופו **הא תברא ר"ע** זה בחמתן ולא בעליון יכול ישלם מן העלייה כו' ולפ"ה נמי קשה לפי' ר"ת ע"ג דזימנין ליכא נזק אלא מידי אחריני ממונא: **סבר לה כר"ע.** לחמר בפ' מכות (ד' ג.) **עדים זוממין** אין משלמים על פי עצמן כגון אם הוזמו בב"ד זה אחר זה ולא הספיק בעל דין להעמידן דדין ולתובעין והלכו למקום אחר והוזמו אם בב"ד ואחרו הוזמו בבית דין של פלוני פטורין לגמרי קנסא הוא ומודה בקנס פטור: **אי ר"ע ניחני תרי גווני שור.** להא לר"ע יש חילוק בין משלומין של שור לחזיק שור דלא משלם אלא מהי נזק למשלומי שור לחזיק אדם תנן לקמן בפ' המניח **ממזר.** אם אבל אדם בשור אם ואם באדם ושמו ב"ד אבל אחבל שור בחדם שבאדם יותר על משלם שבשור, בעל השור משלם שבחדם אחד ממזר ואחד נתין ואחד ישראל ואחד בן גרושה ובת חלוצה ואין גולין לערי המקלט ואין משלמין כופר ואין נמכרין בעבד עברי. משום ר' עקיבה אמרו אף אין משלמין על פי עצמן. פרי' תבריה ר' עקיבה לגזיזיה, שיבר כלי זיינו שלוחם בהן. כלומר א) חזר בו, דתניא ר' עקיבה אומר יכול ישלם מן העלייה כו', זה בפ' המניח את הכד. פי' מסור המוסר את חבירו לגוים וננעש. או מסר ממון חבירו לגוים, אם יש עדים חייב לשלם. ודין מן השוטן טענת מסור ואין לו ראייה אני עתיד לפרשו במקומו בפ' הכונס צאן לדיר. אשבחן הני אבות נזיקין כ"ו בהדי מסור ומפגל. ואית בהו ממונא וקנסא. והזק בידים והזיקא דאתי ממילא. ואית בהו ממונא דאתי לידיה בהיתרה וממונא דאתי לידיה באיסורא. ואית בהו נמי היזק ניכר והיזק שאינו ניכר. ואית בהו דיבור שיש בו מעשה, המוציא שם רע. ודיבור שאין בו מעשה שוויה מעשה, עדים זוממין. ודיבור שאין בו מעשה, מסור. **והני** אבות תולדותיהן כיוצא בהן בר מתולדה דרגל בחצי נזק צרורות דהילכ' גמרי לה, ואמאי קרי ליה תולדה דרגל לשלם מן העלייה. וכולן מועדין הן מתחילתן בר מן הקרן. ושן ורגל ברשות הרבים פטורים דאורחייהו הוא ב). **אמר ר' אבהו** כולן כאבות הן לשלם בממטב. מאי טעמא, אמר אביי אתייא תחת נתינה ישלם בסף. פי' **לא השור כהרי המבעה כו'. אמר רבא** **דבפ' הממיח** (לקמן דף נג.) **תני בהדיא** ר"ע **לגזיזיה.** אין לפרש לחזר בו מדקתני שמשלם מגופו **הא תברא ר"ע** זה בחמתן ולא בעליון יכול ישלם מן העלייה כו' ולפ"ה נמי קשה לפי' ר"ת ע"ג דזימנין ליכא נזק אלא מידי אחריני ממונא: **סבר**

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

עדים זוממין דממונא הוא ליתני סבר לה כר"ע ו)דאמר א)אין משלמין על פי עצמן אי סבר ליה כר"ע ב) ליתני תרי גווני שור ליתני שור דאזיק שור וליתני שור דאזיק אדם ג)דתנן ר"ע אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם ג)הא תבריה ר"ע לגזיזיה דתניא ר"ע אומר יכול אף תם שחבל באדם ישלם מן העלייה תלמוד לומר [1]יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה האונס והמפתה והמוציא שם רע דממונא הוא ליתני מה נפשך אי נזק תנא ליה אי צער תנא ליה אי בשת תנא ליה אי פגם היינו נזק מה אית לך למימר קנסא בקנסא לא קמיירי המטמא והמדמע והמנסך דממונא הוא ליתני מה נפשך אי [2]היזק שאינו ניכר שמיה היזק תנא ליה נזק אי [3]היזק שאינו ניכר [4]לא שמיה היזק הוה ליה קנסא ובקנסא לא קמיירי לימא קסבר ר' חייא היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק דאי שמיה היזק הא תנא ליה נזק תנא היזקא דמינברא ותנא היזקא דלא מינברא בשלמא לתנא דידן תנא מניינא [1]למעוטי דר' אושעיא ור' אושעיא תנא מניינא למעוטי דרבי חייא אלא מניינא דרבי חייא למעוטי מאי [1]למעוטי מוסר ומפגל וליתני בשלמא מפגל בקדשים לא קמיירי אלא מוסר מאי טעמא לא תני שאני מוסר דדיבורא ובדיבורא לא קמיירי והא מוציא שם רע דדיבורא הוא וקתני דיבורא דאית ביה מעשה הוא והא עדים זוממין דיבורא דלית ביה מעשה הוא וקתני התם אע"ג דלית ביה מעשה רחמנא קרייה מעשה דכתיב [2]ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו בשלמא לתנא דידן תנא אבות מכלל דאיכא תולדות אלא לרבי חייא ורבי אושעיא אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהן מאי ניהו אמר רבי אבהו כולן כאבות לשלם ממיטב מאי טעמא אתיא תחת נתינה ישלם בסף: לא הרי השור בהרי המבעה: מאי קאמר אמר רב זביד משמיה דרבא הכי קאמר לכתוב רחמנא חדא ותיתי אידך מיניה הדר אמר חדא לא אתיא: ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים: מאי קאמר אמר רב משרשיא משמיה דרבא הכי קאמר לכתוב מחריס ממיטב לא צריך קרא למכתב זמם נפקא ליתחייבו ממיטב: **מאי** קאמר. משום דלא מצי לפרושי האי לא הרי כשאר לא הרי שבש"ס קמתמה מאי קאמר:

מכל מקום ליתני תרי גווני שור כיון דלפעמים מיכא נזק שלם ו"ל דכיון דאין משלם אלא מגופו אי אפשר למיתני גבי אבות דמרינן לקמן כולם כאבות הן לשלם ממיטב: **האונס והמפתה והמוציא ש"ר דממונא הוא.** מוקי לה **דאי** שמיה היזק. ואע"ג דמזקיק למאר שמיה היזק אימותב בהניזקין (גיטין דף נג:) מ"מ ניחא ליה לאוקומי בריישא דרבי מאיר דאיכא למאן דאמר **וקתני** היזק **דלא מינברא.** והא דקתני שלשה גווני לפי שהם שנויין בפ' הניזקין (שם נב:) דקתני שומר חנם והשואל נושא בכולן דקתני גווני טובא: שכר והשוכר דקתני גווני טובא: **תני מניינא למעוטי.** הלי למעוטי מיבעי ליה דרבי חייא מניינא למעוטי ללא למאי נהו: **למעוטי מוסר כו'.** ה"ל למעוטי כופר ושלשים של עבד והא ללא קתני להו משום דבקטלא לא מייתי ומוסר ומפגל אפילו למאן ללא לחין ליעא דגרמי מחייב משום קנס בהגחל בתרא (לקמן דף קיז.): **דיבורא דאית ביה מעשה.** דבכתובות בפ' נערה (דף מו.) ר"ל מלישנא בן יעקב לא נאמרו דבריה הללו אלא בשבעל ור' יהודה אית ליה התם עד שיכוור עדים: **בולם באבות לשלם ממיטב.** ואע"ג דתולדות ללאבות דמתניתין משלמין נמי ממיטב מ"מ הני אבות לא לאו דקרינהו להו אבות לא הוי ידעי למשלמי ממיטב: **תחת נתינה בו'.** בפפרי מפיק בוחמ מוקלומה אח כפה ולא אמוש עיניך (דבריה כה) ויליף מעדים זוממין דכתיב לא אמוש עיניך (שם יט) ו"ל שהוא גזירה שוה גמורה מדלא קאמר אחית אחת נחית עיניך ועדים זוממים פרט"י דכתיב בהו נפש בנפש ו"ל דאפילו אם העידו על שור שהזיק או העידו פלוני חייב לפלוני מנה דדינו בזיבורית דמשלמי ממיטב אלא לא אמרו אלא בשאין לו אלא שור אבל יש לו אחרים משלם מן העידו: **דיבורא דאית ביה מעשה.** כדפרישית לעיל כל מד ומד נגיפה ומזיקה לקרן נחכככה להנחחה חולדה דשן וכן לכולן: **אחת נתינה בו'.** דבכולהו כחיב בו אחת וגמרינן אחת אחת מאור מועד לכחיב ביה שור אחת השוורים מה אחת ממיטב דגמר מאן ורגל דכחיב ביה שור אחת השוורים אף כאן מיטב אאם בא לשלם קרקע ליגיח בשביל הזיקו מגביהו מן העידית או נחיה וגמר נחיה נחיה מאור שגגח את העבד דכחיב ביה יחן לאדוניו ו) או ישלם וגמר מאן ורגל דכחיב ביה שור אחת השוורים מה אחת ממיטב דגמר מאן ורגל דכחיב ביה מיטב אדהו ו) אף כאן מיטב אאם בא לשלם קרקע ליגיח בשביל הזיקו מגביהו מן העידית או נחיה וגמר נחיה נחיה מאור שגגח את העבד דכחיב ביה יחן לאדוניו ו) או ישלם וגמר מאן ורגל דכחיב ביה מיטב אדהו ו) אף כאן מיטב אאם בא לשלם קרקע ליגיח בשביל הזיקו מגביהו מן העידית או נחיה וגמר נחיה

ביה כסף יביא לבעליו [שמות כא] ומרבע אחות בהמיו לא ישלם [שם כב] בשואל מלמד כחיב ביה בעליו אין עמו אאם ישלם [שם] בשואל שכר כחיב אאם אינו יגוב מעמו ישלם [שם] שוכר אינו כחוב אאחד מהם אבל דינו כשואל שכר. בשו